

14

Martie
Vineri

Ora 19
Colegiul Academic

**Orchestra
Filarmonicii de Stat „Transilvania”**

Paul Mann *dirijor*
Julia Sophie Wagner *soprană*

Richard Strauss
*Dansul Salomeei și
Scena finală din opera Salomeea*

Edward Elgar
*Simfonia nr. 1 în La bemol major,
op. 55*

Richard Strauss
(1864-1949)

Dansul Salomeei și scena finală din Opera Salomeea

[Durată aproximativă: 25 min.]

Edward Elgar
(1857-1934)

Simfonia nr. 1 în La bemol major, op. 55

1. *Andante. Nobilmente e semplice*
2. *Allegro molto*
3. *Adagio*
4. *Lento - Allegro*

[Durată aproximativă: 50 min.]

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Paul Mann *dirijor*
Julia Sophie Wagner *soprană*

Richard Strauss

Dansul Salomeei și scena finală din Opera Salomeea (1905)

Extaz, nebunie, moarte – acestea sunt cuvintele care definesc opera lui Richard Strauss, care, la premiera din 1905, a provocat un scandal imens, fiind considerată „șocant de diferită față de tradiția romantică anterioară”. Inspirată din lucrarea omonimă a lui Oscar Wilde, opera redă povestea prințesei biblice Salomeea, a cărei obsesie pentru profetul Jochanaan (echivalentul lui Ioan Botezătorul în tradiția biblică) o conduce spre unul dintre cele mai intense și decadente momente din istoria muzicii lirice.

Dincolo de controverse, *Salomeea* este una dintre cele mai revoluționare opere ale secolului XX, iar muzica lui Strauss este la fel de incendiară ca și povestea.

În tradiția marilor „finaluri de soprană” introduse de Wagner, în care protagonistele operelor sale ating transfigurarea, fie prin moarte, fie prin iubire spiritualizată, Strauss transformă radical această idee. Nu asistăm la o transfigurare prin iubire divină (așa cum se întâmplă în *Tristan și Isolda*), ci la o obsesie macabră, o coborâre în delir și nebunie, o extincție sufletească în fața unui ideal imposibil.

Salomeea este fascinată de bărbatul care o respinge cu dispreț, deși ea îi „adoră trupul alb, părul negru și buzele roșii”. Dorința și nebunia ei ating apogeul în momentul final, când, pentru a-l poseda, cere capul lui Jochanaan pe un platou de argint. După „Dansul celor șapte văluri”, scena seducției supreme, își vede dorința împlinită. Într-un extaz bolnav, Salomeea sărută buzele însângerate ale capului retezat, murmurând cu delir: „Ți-am sărutat gura, Jochanaan...” Este un final apoteotic, brutal, în care visul Salomeei se transformă în coșmar.

Criticul britanic Andrew Porter descrie această lucrare drept o operă șocantă și, în același timp, fascinantă, de o intensitate colosală, în care Strauss îmbină grotescul cu sublimul, arătând fragilitatea graniței dintre eros și thanatos, putere și distrugere, frumusețe și oroare.

Orchestrația acestei lucrări este excepțională. Fiecare instrument este tratat cu multă importanță, exploatându-i-se culorile sonore ce îmbogățesc armoniile ansamblului. Multe dintre elementele componistice trădează inspirația wagneriană, de la armonie, la leitmotive. Orchestra amplă, atmosfera densă, cromatismele și disonanțele amintesc de *Tristan și Isolda*.

Opera, raportată la lucrările din epoca în care a apărut, este destul de scurtă și concisă: un singur act, divizat în patru scene, ultima dintre ele fiind cu cea mai mare întindere și reprezentând, totodată, punctul culminant al întregii creații.

Scena finală este cea în care Salomeea dansează pentru tatăl ei vitreg, Irod, în schimbul promisiunii de a-i îndeplini orice dorință. Momentul este aproape hipnotic, muzical și vizual, oferindu-ne o întrupare sonoră a seducției fatale, a puterii erotice și a obsesiei duse la extrem.

Pentru soprană, acest rol apelează la capacități vocale foarte solicitante; pe lângă un registrul amplu, solista trebuie să parcurgă, la nivel interpretativ, o tranziție dramatică rapidă – de la seducție la obsesie și, în final, la nebunie. Intensitatea și complexitatea personajului, fac din Salomeea unul dintre cele mai dificile dar în același timp și fascinante roluri din repertoriul liric.

„Dansul celor șapte văluri” merge dincolo de dezvelirea trupului, arma seducție. În această scena, Salomeea își dezvăluie, rând pe rând, întreaga sa esență interioară. Fiecare vâl pe care îl aruncă poate fi interpretat

ca o etapă a descoperirii sale, atât fizice, cât și psihologice, în fața lui Irod și, mai ales, a propriului destin fatal.

1. Vălul purității

La începutul dansului, Salomeea încă păstrează un aer de inocență, de feminitate enigmatică. Acest prim văl simbolizează tinerețea și fragilitatea, elemente care, pe măsură ce dansul avansează, dispar complet.

2. Vălul iluziei

Salomeea, prințesa seducătoare, este un personaj care își construiește realitatea după propriile dorințe. Acest văl simbolizează iluziile ei despre putere și control, convingerea că poate manipula bărbații și, implicit, destinul.

3. Vălul dorinței

Odată ce dansul crește în intensitate, Salomeea își asumă rolul de seducătoare. Eliberarea dorinței carnale, în special obsesia ei față de Jochanaan, pe care nu îl poate avea decât în moarte, este elementul care primează și care coordonează întregul discurs muzical.

4. Vălul refuzului

Îndepărtarea fiecărui strat sugerează o trecere peste limitele impuse, fie de societate, fie de religie. Acest văl reprezintă sfidarea lui Irod, a normelor și a refuzului brutal pe care l-a primit de la Jochanaan.

5. Vălul puterii

Pe măsură ce se expune, Salomeea crede că își exercită controlul absolut asupra lui Irod. Acest văl reprezentând feminitate, atractivitatea, lupta cu instinctele și convingerea că Salomeea deține cheia destinului său și al celor din jur. În timp ce fiecare mișcare a sa pare să-l

subjuge pe Irod, adevărul se dezvăluie: puterea pe care crede că o deține este, de fapt, iluzorie iar vălul care o învăluie nu este unul al seducției ci al autoamăgirii.

6. Vălul destinului

Apropiindu-se de final, dansul capătă accente dramatice, de fatalitate. Acest văl reprezintă propria cădere, momentul în care, chiar dacă pare că obține ce și-a dorit, Salomeea se îndreaptă inevitabil spre moarte.

7. Vălul morții

Ultimul văl cade, iar Salomeea rămâne complet descoperită – trupește și sufletește. Este vălul adevărului suprem: iluzia controlului dispare, iar dorința de a poseda devine autodistructivă.

O posibilă inspirație pentru dansul Salomeei este mitul sumerian al zeiței Inanna (sau Ishtar), care coboară în lumea subpământeană, trecând prin șapte porți și lăsând câte o parte din îmbrăcăminte la fiecare dintre ele. În final, ajunge dezgolită în fața reginei morții, Erishkigal, iar imaginea simbolizează vulnerabilitatea și renunțarea la putere. De asemenea, în tradiția creștină, numărul șapte (cele șapte văluri) este considerat sacru, fiind asociat atât cu perfecțiunea divină, cât și cu judecata și revelația finală. Îl regăsim în: cele șapte zile ale Creației, șapte peceți ale Apocalipsei, șapte păcate capitale etc.

Textul scenei finale

Nu se aude niciun sunet. Nu aud nimic. De ce nu țipă omul acela? Ah! Dacă cineva ar veni să mă omoare, aș țipa, m-aș apăra, nu aș îngădui să se întâmples!... Lovește, lovește, Naaman, lovește, îți spun!...

Nu, nu aud nimic. Este o tăcere cumplită! Ah! Ceva a căzut pe pământ. Am auzit ceva căzând. Era sabia călăului. Îi este teamă acestui sclav. A scăpat sabia! Nu îndrăznește să-l omoare. Este un laș, sclavul acesta. Trimiteți soldați!

Vino aici! Tu erai prietenul acestui mort, nu-i așa? Ei bine, îți spun: nu sunt destui morți încă. Du-te la soldați și poruncește-le să coboare și să-mi aducă ceea ce cer, ceea ce tetrarhul mi-a promis, ceea ce este al meu!

Pajul se retrage, Salome se întoarce către soldați

Aici, soldați, coborâți în cisternă și aduceți-mi capul aceluia om! Tetrarhule, tetrarhule, poruncește soldaților tăi să-mi aducă capul lui Jochanaan!

Brațul uriaș și negru al călăului întinde un scut de argint pe care zace capul lui Jochanaan. Salome îl apucă. Irod își acoperă fața cu mantia sa.

Nazarinenii cad în genunchi

O! Nu ai vrut să mă lași să-ți sărut gura, Jochanaan! Ei bine, acum o voi săruta! Vreau să mușc din ea cu dinții, așa cum ai mușca dintr-un fruct copt. Da, vreau să-ți sărut acum gura, Jochanaan! Am spus că o voi face. Nu-i așa c-am spus-o? Da, am spus-o. Ah! Ah! Acum vreau să o sărut! Dar de ce nu mă privești, Jochanaan? Ochii tăi, care erau atât de înfiorători, atât de plini de furie și dispreț, acum nu mai văd. De ce s-au închis? Deschide-ți ochii, ridică-ți pleoapele, Jochanaan! De ce nu mă privești? Ți-e atât de frică de mine, Jochanaan, încât nu vrei să mă privești? Limba ta nu rostește niciun cuvânt, Jochanaan, această viperă stacojie, care își scuipa veninul asupra mea. E ciudat, nu-i așa? Cum de nu se mai mișcă această viperă roșie? Tu grăiai vorbe crude împotriva mea, Salome, fiica lui Herodias, prințesa a Iudeii. Foarte bine! Eu încă trăiesc, dar tu ești mort, iar capul tău îmi aparține! Pot să fac ce vreau cu el. Pot să-l arunc câinilor și păsărilor cerului. Ceea ce rămâne de la câini, să fie devorat de păsările cerului... Ah! Ah! Jochanaan, Jochanaan, erai frumos. Trupul tău era un stâlp de fildeș pe picioare de argint. Era o grădină plină de turturele în strălucirea crinilor de argint. Nimic în lume nu era atât de alb ca trupul tău. Nimic în lume nu era atât de negru ca părul tău. În toată lumea, nimic nu era atât de roșu ca gura ta. Vocea ta era un tămâier ce răspândea parfumul rugăciunii, iar când te priveam, auzeam o muzică misterioasă.

Nici potopurile, nici suvoaiele mari de apă nu ar putea potoli vreodată focul acestor dorințe fierbinți. Oh! De ce nu m-ai privit? Dacă te-ai fi uitat la mine, m-ai fi iubit. Știu foarte bine, m-ai fi iubit. Iar misterul dragostei este mai mare decât misterul morții. Ah! Ți-am sărutat gura, Jochanaan. Am sărutat-o, buzele tale aveau un gust amar. Aveau gust de sânge? Nu! Poate era gustul dragostei. Se zice că dragostea are gust amar. Dar ce contează? Ți-am sărutat gura, Jochanaan. Am sărutat-o!

Edward Elgar

Simfonia nr. 1 în La bemol major, op. 55 (1908)

Până la Elgar, Anglia era văzută de europeni drept „țara fără muzică” („Das Land ohne Musik”), o etichetă care reflecta dominația compozitorilor străini asupra scenei muzicale britanice.

Din punct de vedere istoric, era un moment în care Imperiul Britanic începea să-și piardă stabilitatea, pe fondul tensiunilor politice, economice și sociale ale începutului de secol XX. În acest peisaj incert, lucrarea lui Elgar a fost văzută ca o reafirmare a identității britanice, o declarație de forță și speranță.

Prima audiție de la Manchester (1908), dirijată de Hans Richter, a avut un succes răsunător. În primul an de la apariție, Simfonia a fost cerută pentru a fi reinterpretată de peste 80 de ori, un triumf extraordinar pentru acea perioadă și o dovadă a impactului său imens asupra publicului și criticilor.

Publicația *The Musical Times* a descris succesul Simfoniei ca fiind „imediat și fenomenal”.

Dirijorul Arthur Nikisch a afirmat că este „o capodoperă de prim rang”, comparabilă cu marile modele simfonice ale lui Beethoven și Brahms; Jean Sibelius vede în Simfonia personificarea lui Elgar, „un adevărat caracter englez, nobil și aristocratic”.

Poate că atunci când ne gândim la muzica engleză, ne imaginăm peisaje pitorești, coline verzi și balade pastorale. Dar Simfonia nr. 1 a lui Elgar nu este doar o plimbare prin idilica Anglie rurală, este o călătorie comparabilă cu cele din simfoniile lui Brahms, Bruckner și Strauss. De fapt, Elgar nu a vrut să scrie o simfonie descriptivă, după cum însuși mărturisea: „am creat o

simfonie pură, liberă de orice fir narativ, bazată exclusiv pe forța expresivă a muzicii”.

Aceasta nu este o muzică menită să spună o poveste, ci una care trăiește prin sine însăși.

Prin această abordare, Elgar se apropie de idealul lui Brahms, care credea că muzica atinge cea mai mare valoare artistică atunci când nu este subordonată unui program.

Edward Elgar, mai aproape de ascultători

„Ideea mea este că există muzică în aer, muzică pretutindeni în jurul nostru; lumea este plină de ea și trebuie doar să iei cât ai nevoie.”

- Deși nu a urmat o educație muzicală riguroasă, Edward Elgar a fost foarte pasionat de compoziție și orchestrație; în mare măsură autodidact, a ajuns la o performanță impresionantă, reușind să stăpânească tehnicile componistice la un nivel comparabil cu al marilor maeștri ai vremii.

- Și-a dorit să studieze la Conservatorul din Leipzig, însă situația financiară a familiei nu i-a permis acest lucru. A fost poate un context care l-a determinat să lupte și mai mult, pentru arta în care credea.

- În 1904, Elgar a fost înnobilit pentru contribuțiile sale muzicale, iar în 1924 a devenit „Master of the King's Music”, distincții oferite de Casa Regală în semn de recunoaștere a impactului său asupra culturii britanice.

- Unul dintre cei mai proeminenți biografi ai săi este Jerrold Northrop Moore, muzicolog britanic de origine americană, cunoscut pentru lucrarea *Edward Elgar: A Creative Life*, publicată în 1984.

Paul Mann *dirijor*

Paul Mann ocupă în prezent poziția de Dirijor Principal Invitat al Filarmonicii Naționale din Lviv.

De-a lungul carierei sale, a dirijat ansambluri de prestigiu precum BBC Symphony Orchestra, BBC National Orchestra of Wales, BBC Scottish Symphony, Ulster

Orchestra, City of Birmingham Symphony, Royal Philharmonic, London Symphony Orchestra, Royal Liverpool Philharmonic, Bournemouth Symphony, Bergen Philharmonic, Nuremberg Symphony, Lahti Symphony, Luxembourg Philharmonic, Netherlands Radio Philharmonic, St Petersburg Philharmonic, RAI Torino, Orchestra dell'Arena di Verona, Flemish Radio, Copenhagen Philharmonic, Orchestre de Bretagne, English Chamber Orchestra, Hallé, Britten Sinfonia, Orquesta Ciudad de Barcelona, Orquesta Ciudad de Granada, Real Orquesta Sinfónica de Sevilla, Orquesta Sinfónica de Bilbao.

Paul Mann este invitat frecvent în SUA, unde colaborează cu New York City Ballet și Lincoln Center. De asemenea, colaborează cu orchestre de prestigiu din Australia (Melbourne Symphony, Queensland Orchestra, Tasmanian Symphony, West Australian Symphony), Noua Zeelandă (Auckland Philharmonia) și Malaezia (Malaysian Philharmonic).

Ascensiunea sa internațională a început în 1998, când a câștigat marele premiu la Concursul de Dirijat Donatella Flick, rezultat ce i-a oferit și poziția de dirijor

asistent al prestigioasei London Symphony Orchestra. Debutul său a fost marcat de proiecte excepționale, printre care Concertul Centenar Duke Ellington la Barbican Hall, alături de Wynton Marsalis, și o colaborare cu trupă rock Deep Purple pentru interpretarea Concerto for Group and Orchestra de Jon Lord, la Royal Albert Hall. Ulterior, proiectul a fost extins într-un turneu mondial cu peste 40 de concerte în Europa, America de Sud, Mexic și Japonia. Mai târziu, Paul Mann a realizat prima înregistrare de studio a Concerto for Group and Orchestra, alături de Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, în colaborare cu regretatul Jon Lord.

Între 2005 și 2008, Paul Mann a fost dirijor principal al Odense Symphony Orchestra, Danemarca, perioadă în care a primit numeroase aprecieri din partea criticilor. A colaborat cu case de discuri renumite, Bridge, Warner Classics, Da Capo și EMI. Discografia sa pentru Toccata Classics include peste 30 de albume, multe dintre ele dedicându-se primelor audiții, în ediții revizuite chiar de el.

Dirijorul britanic are și o relație de lungă durată cu România. A debutat pe scena Filarmonicii din Cluj în 2000, în cadrul unui turneu european de 30 de concerte alături de Deep Purple, iar în sezonul 2002-2003 a revenit la pupitru nostru, menținând de atunci o colaborare constantă.

Paul Mann continuă să își îmbogățească activitatea artistică prin noi proiecte de anvergură. În ultimele luni ale sezonului 2024-2025 va dirija premiera operei A Florentine Tragedy de Richard Flury la Teatrul Orchester Biel Solothurn din Elveția, operă pe care a înregistrat-o în 2019 pentru Toccata Classics. În paralel, va continua seria de înregistrări alături de BBC Philharmonic Orchestra, Royal Scottish National Orchestra, and Liepāja Symphony Orchestra.

Julia Sophie Wagner, *soprană*

Cu o „voce clară, bine conturată și o paletă expresivă bogată”, așa cum remarcă revista *Klassik Heute*, Julia Sophie Wagner impresionează prin bogăția repertoriului său, ce acoperă aproape toate genuri muzicale vocale, de la stilul baroc la contemporan.

Născută în 1979 la München, Julia Sophie Wagner a început studiul muzicii la vârsta de 7 ani, luând lecții de violoncel și participând la proiecte cu diverse orchestre de tineret. Cu toate că a avut un început plin de reușite în interpretarea instrumentală, pasiunea sa a fost dintotdeauna cântul, având-o ca prim profesor de canto pe mama sa.

A urmat cursurile Liceului Pestalozzi din München, unde a fost membră a corului de cameră iar debutul său operistic a avut loc în producția *Let's Make an Opera* de Benjamin Britten, sub conducerea lui Roger Epple.

După absolvirea liceului, a studiat canto la Hochschule für Musik Franz Liszt din Weimar cu Vănceslava Hrubá-Freiberger. O bursă DAAD i-a oferit oportunitatea de se perfecționa la Universitatea McGill din Montreal, Canada, sub îndrumarea lui Lucile Evans. Ulterior, și-a continuat studiile la Hochschule für Musik und Theater „Felix Mendelssohn Bartholdy” din Leipzig, sub îndrumarea lui Hans-Joachim Beyer, absolvind cu cea mai înaltă distincție. De asemenea, a participat la cursuri de măiestrie susținute de Edith Wiens, Peter Schreier, Ingrid Figur și Graham Johnson.

Și-a început cariera vocală ca membră a Gächinger Kantorei Stuttgart, evoluând de la coristă la solistă. Este

recunoscută pentru interpretările sale excepționale ale oratoriilor și cantatelor lui Bach. A fost invitată la festivaluri prestigioase, precum Bachfest Leipzig și Thüringer Bachwochen.

Pe scena de operă, Julia Sophie Wagner a interpretat roluri importante, printre care: Pamina în *Die Zauberflöte* de Mozart, la Leipzig; Friederike, în premiera mondială a operei *Paradiese* de Gerd Kühr; Berta în *Il barbiere di Siviglia* de Rossini; Feu/Rossignol în *L'enfant et les sortilèges* de Ravel; Anna Reich în *Die lustigen Weiber von Windsor* de Nicolai.

Repertoriul său include și lucrări vocal-simfonice din perioada clasică și romantică. Debutul său la Kennedy Center din Washington, cu *Missa Solemnis* de Beethoven, a fost desemnat „evenimentul anului” de *Washington Life Magazine*.

A câștigat numeroase premii la competiții naționale și internaționale, printre care: Concursul Internațional de Canto Mozart de la Praga, Concursul Paula-Salomon-Lindberg pentru lied contemporan, Berlin, Concursul Lortzing.

Julia Sophie Wagner este activă și în muzica contemporană, colaborând cu compozitorul și pianistul Steffen Schleiermacher și ansamblul Ensemble Avantgarde. Împreună, au susținut concerte la Gewandhaus Leipzig și Konzerthaus Berlin și au înregistrat două CD-uri cu *Mélodies et Chansons*, cu lucrări de Federico Mompou și Charles Ives.

Pe lângă activitatea scenică, s-a remarcat și în domeniul didactic, prin spectacolele de teatru pentru copii *Prinzessin Elise* oder: *Märchenprinzen singen auch*, realizate în colaborare cu Gewandhaus Leipzig și Deutschlandfunk Kultur.

Oana Balan-Budoiu

Partener:

Proiect realizat cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca

SPONSORI

PARTENERI

PARTENERI MEDIA

BILETELE SE POT CUMPĂRA DE LA AGENȚIA DE BILETE A FILARMONICII (P-ȚA LUCIAN BLAGA NR 1-3 TEL: 0264-431558) ÎN URMĂTORUL INTERVAL ORAR: LUNI, MARȚI, MIERCURI, JOI 11:00-16.00, VINERI 11:00-13:00 SAU CU O ORĂ ÎNAINTE DE CONCERT, DE LA LOCAȚIA ACESTUIA. BILETELE SPECTACOLULUI SUNT PUSE ÎN VÂNZARE ȘI ONLINE PE **entertix.**

NE REZERVĂM DREPTUL DE A FACE MODIFICĂRI LEGATE DE PROGRAMUL CONCERTULUI SAU DE ARTIȘTI, DACĂ SITUAȚIA O IMPUNE. MULȚUMIM PENTRU ÎNȚELEGERE!